

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 416. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357076160/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

rent menneskelige Magt for Naadens kirkelige. Ikke desmindre har Fortællingen foruden kunstnerisk Stil ogsaa folkelig Tone. Aanden i hin simple Folkevisse, af hvilken Stoffet er laget, svæver derover. Og hvad der er endnu betydningsfuldere: denne korte Novelle er forsaavidt banebrydende i den tyske Literatur, som den adskilligt før Immermanns *Storgaarden* aabner Landsbyhistoriernes Tidsalder, og med sin troskyldige om end en Smule kunstlede Tone anslaaer den Streng, der saa længe efter endnu klinger igen hos Auerbach og andre.

XV

Der gives en Digtart, i hvilken Mennesket fortrinsvis fremstilles fra den Side, fra hvilken dets Væsen er Frihed og Aand: det er Dramet. I den lyriske Poesi er det Stemningen, som hersker; i den episke trænges Personen tilbage ved den brede Udmaling af de Omstændigheder og Magter, der bestemmer den; men Dramets Genstand er Handlingen, og den menneskelige Karakter som handlende og villende tvinger, fordi den selv er lutter Form og Bestemthed, Digteren til at give sin Frembringelse Bestemthed og Form. Dramet fordrer Klarhed og Aand; Naturmagterne maa her, hvor Alt er begrundet, ses som Aandens Tjenere eller Herrer, men de maa fremfor Alt forstaaes, de kan ikke optræde som dunkle og lyssky Tvangsherskere, der ingen Forklaring har at afgive over deres Væsen og Bud. Tiecks to romantiske Dramer, Sørgespillet *Leben und Tod der heiligen Genoveva* og Tiakts-Lystspillet *Kaiser Octavianus*, er egentlig kun Dramer af Navn. Shakespeares *Perikles* og *Vinteræventyret*, Calderons lyriske og musikalske Indskud, forledede Tieck til en lyrisk-episk Formløshed uden Lige i Poesiens Historie. Mere stillose, mindre komponerede dramatiske Digtninge end disse findes ikke. Hvad det for Tieck kommer an paa er alene hvad han kalder Begivenhedens «Klima», dens Luft og Duft, dens Tone og Farve, dens Stemning og Afspejling i Gemyttet, dens ejendommelige Belysning, der ufravigeligt er Maaneskinnet. Han lægger den tidlige Middelalders Mennesker den Stemping i Munden, i hvilken Læsningen af de gamle Legender har sat ham selv. Det var en Art religiøs Sindstilstand, der havde bragt ham ind paa denne Vej. Schleiermachers Taler om Religionen havde netop gjort

Indtryk paa ham. I den Tro at finde en Guldgrube af Latterligheder havde han slaaet op i Jacob Böhmes *Morgenrøde* og var fra en Spotter bleven en begejstret Lærling. Endelig havde han lige da truffet sammen med Novalis og stod under hans Indfyldelse.

Gennemgaar man imidlertid *Genoveva* kritisk, finder man snart, hvad Tieck ogsaa tilstaar, at Religionen heri, den Fromhedens Stemning, der skulde afgive den kunstneriske Enhed, ikke er Andet end den romantiske Længsel efter Religion. Netop dette var ogsaa Solgers Dom derom. Denne Længsel har sat sig talrige Vidnesbyrd i Stykket. Den gamle, troende Tid, der oprulles for os, sukker, ganske som Tiecks egen, efter en anden ældre, langt mere troende; ogsaa dens Religion er kun Længsel efter Religion. Golo siger om den gamle Ridder Wolf, der for ham betegner den gode, gamle Tid: «Hvor kunde jeg ville spotte dit barplige Gemyt!» *Genoveva* skuer tilbage mod Fortiden; som Tieck selv tilbringer hun alle sine Dage med Læsning i de gamle Legender; ja hun siger endog ægte romantisk:

Ej Andagt er det, der saa stærkt mig driver,
langt mere Attraa til de gamle Tider,
og dybt jeg røres, naar jeg tænker paa,
hvor lidt vi hine Troens Helte ligner.

Den mandlige Hovedperson i dette Stykke, den grædefærdigt klynkende Kæltring Golo, er William Lovell om igen, der ikke er blevet mere indtagende ved at oppudses til dramatisk Figur i en middelalderlig Tragedie.

Octavianus, som i sin allegoriske Manér er stærkt paavirket af *Heinrich v. Ofterdingen*, er om muligt endnu mere form- og sammenhængsløst end *Genoveva*. Stykket kan nærmest betragtes som et storartet Prøvekort over alle mulige nord- og sydeuropæiske Versemaal og er i Virkeligheden kun en trættende Række af omhyggeligt udpenslede Naturindtryk og Naturstemninger.

I indledningen til *Phantus* har Tieck selv skildret, hvorledes alle bestemte Indtryk af Omverdenen for ham flyder sammen i mystisk Naturforgudelse:

Det, som jeg holdt for Grotte og Fjæld
og Skov og Eng og Bakkeheld,
det var et eneste mægtigt Hoved,
af Lov for Haar og Skæg omskovet.